

Zjawny list na swět

**Zjawne je, zo sće wy
Chrystusowy list,
přez našu službu zhotowjeny,
njenapisany z tintu,
ale z Duchom žiweho Boha,
nic na kamjentnych taflach,
ale na mjasnych taflach wutroby.**

2 Kor 3,3

Něhdy móžachu ludžo krasne listy pisać. Bjerjechu sej chwile, zo bychu swójbny abo znatym swoje połoženje a swoje mysle zdžělili. Hdyž su pisarjo sławne wosoby byli, so jich listy po smjerći zběrachu a jako kniha wudachu. Tak móžemy sej džensa wšitke listy našich wulkich basnikow kaž Zejlerja, Čišinskeho abo Kosyka w jich zhromadženych spisach kupić. Najrjeńše serbske listy je pisał kaplan Mikławš Andricki. We wuběrnym serbskim stilu je wšo, štož bě so jemu stało a štož jeho duchownje zaběraše, swojim přecelam rozpisał.

Wokoło lěta 1900 wunamaka so póstowa kartka. Powěsće běchu nětko krótsje a so hustodosć na skromne postrowy wobmjezowachu. Naš wótcinc Arnošt Muka běše mišter w pisanju kartkow. Z nimi dirigowaše ze swójeho eksila we Freibergu serbske žiwjenje a swóje wědomostne džěło. Póštownicy mějachu tehdy wjele džěla, zo bychu wšitke listy a kartki roznosyli.

Džensa je zaso wšo hinak. Kompjuter je žiwjenje změnił. Nětko pisaja sej ludžo mejlki, potajkim dlěše abo krótsje powěsće, kotrež su po někotrych sekundach pola tamneho w zdaleny póstowym kašćiku. Miliardy mejlkow so kóždy dzeń sćelu, mjenje abo bóle zmysłapóne.

Druhdy pisaja so tež zjawne listy. Wone su za wulku ličbu adresatow postajene. Prjedy dachu so zjawne listy do nowinow. Džensa so tež jako elektroniske powěsće do socialnych syćow daja, zo by hnydom wjele ludži wědžalo, što je noweho.

Komunikacija mjez ludźimi so změni, tola to jedne je we wšěch změnach jenak

wostało: Jedyn pisa, a druhı tute poselstwo čita.

Japoštoł Pawoł je křesćanow přirunował ze zjawnym listom, kotryž ma so w swěće čitać. „Zjawne je, zo sće wy Chrystusowy list.“ Wotpósłar lista je Bóh w njebjesach, kotryž pisa swóje poselstwo přez Swjateho Duchu do wutrobow wěriwych. Wobsah lista je wujednanje, kotrež je so přez Chrystusowu smjerć stało. Štož nas wot Boha džěli – naša njewěra, naša wina –, je wotbyte, dokelž so nam wodawa. Tute wujednanje z Bohom wjedže k wujednanju mjez ludźimi w małym swěće wšědneho dnja a k wujednanju čowjeskeje duše ze sobu samej. Na kóncu, hdyž dóndže k wulkemu wujednanju, budže wšo derje. Tole a hišće wjace steji w Božim zjawnym listě na swět.

Njewěriwi hladaja na cyrkwinski ludži, što woni rěča a kak so zadžerža. Křesćenjo steja takrjec pod wobkedžbowanjom. Jich słowa a skutki maja wahu w swěće. Rjany přikład za to, štož pisaše Pawoł, sym njedawno nazhonil. Bě so wulke njezbožo stało, wot kotrehož běše dobra křesćanska swójbba potrjechena. Policija wšo přepytowaše, jedyn ze zastojnikow přinđže swójbje do domu. Wón hnydom cyle hinašu atmosferu w domje čuješe. Črjódka přecelnych džěci jeho witaše. Sam bě nježenjenc a njeměješe žaneho počaha k cyrkwi. Rozmołwješe so ze staršimaj a měješe dobry začisć wo jeju wašnju žiwjenja a cyłej domjacej atmosferje. Tež po wotzamknjenju pada sej hišće hdys a hdys z motorskim do wjeski k swójbje dojedže. Hakle wón dano su džěci z nim na motorskim mału rundu po wokolinje sobu jěli. Wón čita tak Boži list na swět. Hač wšak wón poselstwo přiwozmjje, njemóžemy wědžeć.

Jedyn mudry muž je raz prajil: „My smy jenička biblija, kotruž zjawnosć hišće čita. My smy Bože poslednje poselstwo, napisane w skutkach a słowach.“

Jan Malink

Narowny křiž w Dolhej Boršći

Foto: J. Malink

Sony třoch štomow

Na małym kopcu při rěčce stejachu něhdy tři štomiki. Běchu hišće jara małe a młode. A tola sonjachu wo přichodze.

Prěni štomik wobdźiwaše frinkolace hwězdy na njebju a měnješe: „Hdyž sym wulki, potom je moje drjewo rjane a drohotne dosć, zo móža z njeho rjanu křinju twarić. Najwušikniši řězbar njech z njeho drjewo figury a ornamenti wurězbari. A we mni budže kral swoje pokłady chować, tak zo so w mojim nutřkownym jenož tak frinkoli.“

Druhi štomik wobkedźbowaše w dole so wijacu rěčku a mysleše: „Moje drzewo budže krute dosć za wosobnu łódź, na kotrejž budu kralojo po wšitkich morjach swěta jězdzić a njeznate kraje wuslědźić.“

Třeći štomik pak rozhladowaše so po krajinje, wobkedźbowaše burow w dole a měnješe: „Najradšo bych tu na kopcu wostał a přeco wyši a wyši narostł, tak zo budu raz najwyši štom swěta. Hdyž ludžo potom na mnje hladaja, so dźiwaja, kak wulki sym. Wšako dyrbja potom hač wysoko do njebja hladać a při tym budu na Boha myslić.“

Tři štomiki tam lěto wob lěto rosčechu a rosčechu a stachu so nahladne štom. Najsylniše wětry njezamóžachu je spowalíc. Jedneho dnja pak přińdžechu tři mužojo z wótrymi sekerami.

Jedyn z nich wobhlada sej přeni štom a měnješe: „To je woprawdže jara rjany štom. Tón móžu trjebać.“ Wutroba přenjeho štomu pukotaše z luteho wjesela: „Nětko řězbarja z njeho drjewo drohotnisku křinju!“

Tež druhemu štomje wutroba zaskakowaše, jako slyšeše drugeho muža prajíc: „To je cí sylny a kruty zdónk! Tajki štom móžu derje trjebać.“ Rozbudzeny chcyše jemu přiwołać: „Ow haj, sym tón prawy za wulku łódź, z kotrejž budu so kralojo po morjach swěta wozyć!“

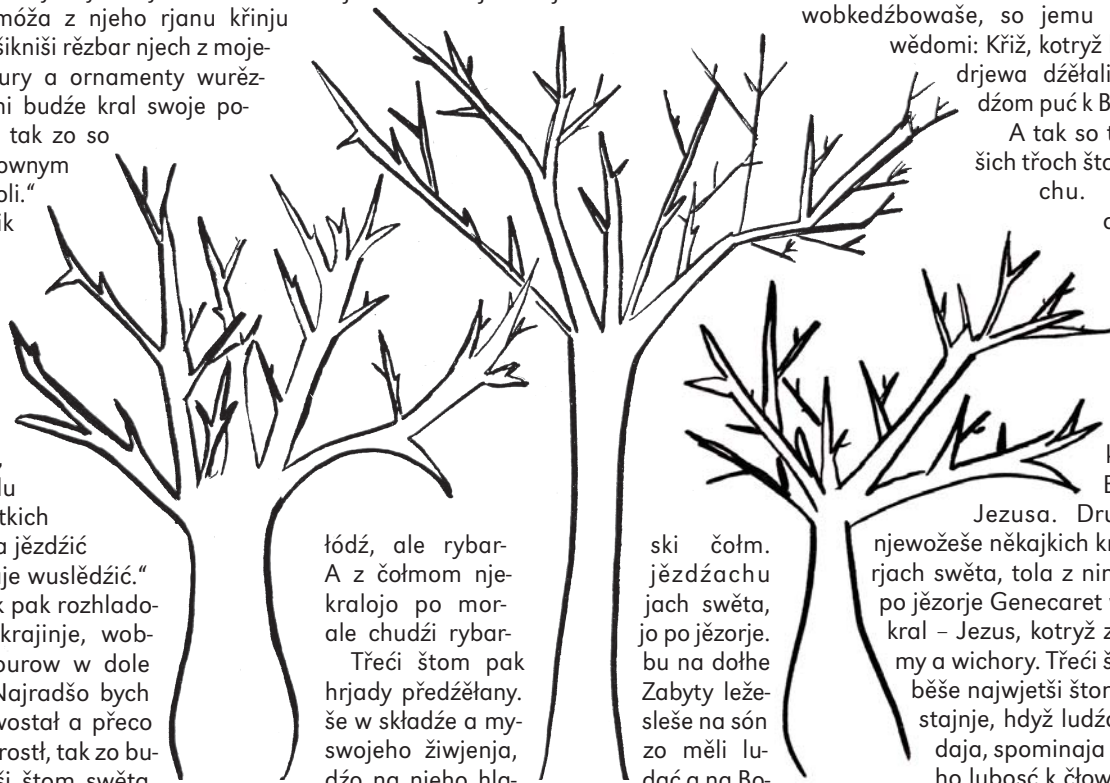
Třeći štom pak započá ze strachom dyrkotać. „Sym tola tajki rjany a runy – a nětko mje porubaja?“ Slyšeše třećeho muža borbolic: „Ja móžu kóždy štom trjebać. Hdyž štom njewotbudu, to změju w zymje znajmejša ćopłu stwu.“

Wšitke tři štomu podachu so potajkim na pućowanje.

Prěni štom přińdže do dźěłarnje blidara. „Nětko je tak daloko: Wudžěłaja z mo-

jeho drjewo křinju“, so wjeseleše. Tola kak přestapjeny bě, jako z njeho prosty žlobik dźěłachu, do kotrehož pozdžišo w chudyškej hródzi syno tykachu.

Tež druhemu štomje so lěpje njezeńdže. Njedžěłachu z jeho drjewo wulku wosobnu

łódź, ale rybar. A z čołmom nje-kralojo po morale chudži rybar.

Třeći štom pak hrjady předžěłany. Še w skladže a myswojeho žiwjenja, džo na njeho hlaha myslić.

Tak džeše jedyn dzeń po druhim do kraja. Naše tři štomu běchu nimale na swoje sony zabyli.

Raz w zymskej nocy přińdže młoda žona do hródze a položila swojeho nowonarodzeneho synka do žlobika. W swětle so zybolacych hwězdow swěćeše so drzewo žlobika wosebje rjenje. Přeni štom nadobo wědžeše, zo drje njeběchu z jeho drjewo drohotnu křinju zhotowili, zo pak chowaše w žlobiku wo wjele drohotniši pokład hač złoto.

Z čołmom jězdžachu rybarjo na jězor, zo bychy ryby łójili. Jedneho dnja pak přińdže skupina pućowarjow, kotraž chcyše z čołmom po jězorje jěć. Mjez nimi běše młody muž, kotryž sej na čołmje ležo hnydom wusny. Nad jězorem zběhny so naraz strašne njewjedro. Čołm wědžeše, zo tajkim hoberskim mocam zrosćeny njeje. Jako muž wotući, zběhny ruku a zrazom so wjedro změrowa. Nětko wědžeše čołm, zo wjeze muža, kotryž je móćniši hač kral.

Třeći štom ležeše zabyty w skladže, doniž z njeho dźěłane hrjady tola raz njewučahnychu a z nich wulki křiž twarjachu. Młody muž jón na swojimaj ramjenjomaj po měsće nošeše. Wjele ludži steješe při puću a nastajnosći něšto wołaše. Na hórce za měštom muža z hozdžemi na hrjady přibichu. Štomje so zecny. To dyrbješe

nětko jeho nadawk być? Smjertny stoł za hrěšnika? Njesměrnje so hańbowaše. Jako pak podawki wokoto sebjewobkedźbowaše, so jemu nadobo wuwědomi: Křiž, kotryž běchu z jeho drjewo dźěłali, měješe ludžom puć k Bohu pokazać.

A tak so tola sony našich třoch štomow spjelnichu. Přeni štom drje njebu křinja. Tola jako žlobik w hródzi w Betlehemje chowaše najdrohotniši pokład w sebi, Božeho syna

Jezusa. Druhi štom drje njewožeše někajkich kralow po morjach swěta, tola z nim wjezeše so po jězorje Genecaret woprawdžity kral – Jezus, kotryž změrowa žolmy a wichory. Třeći štom drje njeběše najwjetši štom swěta, tola stajnje, hdyž ludžo na křiž hladaja, spominaja na Boha a jeho lubosć k ćłowjekam.

Lube džeći, što měniće? Njeje to wšo lěpje hač najdrohotniša křinja, najwosobniša łódź a najwyši štom swěta być?

Janina Krygarjowa

Rys.: Katarina Krygarjec

Pokiwaj

Na „hodownikowanje“

Na wosebity adwentny wječork přeprašuje Smolerjec kniharnja wowki a dźědow z jich wnučkami wot 6 lět štwórtk, 4. decembra 2014, we 18 hodź. Wudawaćelka Ingrid Juršikowa a awtorojo čitaja z noweje knihi „Hodownikowanje“, kiž wuńdže srjedź nowembra w LND. Nimale 40 přinoškow wobsahowaca pisana čitanka je poľna nowostkow z rumpodichoweje dźěłarnje. Lubje witani su wězo tež starši a wšitcy dalši přiwuzni pjerachow. **LND**

Šulerski koncert

Pjatk, 5. decembra, w 17 hodź. wuhotujej Serbska zakładna a Serbska srjedźna šula z Budyšina hromadže ze šulerjemi partnerskeje šule z českeho Jablonca adwentny koncert w Budyskej Michałskej cyrkwi. Wšitcy zajimcy su wutrobnje přeprašeni. **A. Simonowa**

Měrcínej Wirthej z Třělan k 60. narodninam

Chodžach hižo přenje lěto na Serbsku wyšu šulu do Budyšina, jako so našej dwójnikaj Madlenka a Měrcín 23. nowembra 1954 na farje w Njeswačidle pod čěžkimi wuměnjenjemi narodžištaj. Naša mać při porodže nimale žiwjenje přisadži.

Naš nan mjenowaše małego Měrcína luboznje „Miko“ a my jemu tež tak prajachmy. Wón bě a je tón „mjeńši“ – ale jenož po starobje a postawje. Dwójnikaj so jara lubo měještaj a mataj. W šuli so pokaza, zo je čichi Měrcín mudry kadla. Bohužel jeho Serbska rozšěrjena wyša šula w Małym Wjelkowie njepřiwza. Tak namaka sej Měrcín wukubłanske město jako zamkar za ratarske mašiny w Lutobču a zloži 1974 fachowu maturu.

Njerady bě wot 1974 do 1976 pola wójška w Bělej Wodže. Naša mać wědžeše wo tym, kak nimoměry čěžko jemu bě, po dowolu zaso do njelubowaneje kaserny jěć. Tam bě z wulkim nakładnym awtom typa „Ural“ jako šofer po puću. Bohu budž džak, zo njetrjebaše do wojowanjow.

Zawod w Lutobču delegowaše Měrcína 1976 na studij na Wyskoku šulu za ratarsku techniku w Berlinje-Wartenbergu. Doležel bě wobdarjeny a pilny student, dósta wukonowy stipendij Wilhelma Piecka. Šula wabješe jeho za promociju, ale wón nochcyše swoje swědomje ateistiskej ideologiji podrjadować. Tak džětaše po studiju jako diplomowy inženjer zaso w samsnym lužiskim zawodže za ratarsku techniku, nětko pak w Delnjej Hórcce. Swědomiče tam swoje džělo jako technologa wukonješe.

Po přewróće njebě z Měrcína w Del-

Měrcín Wirth

Foto: prywatne

njej Hórcce hižo džělo. 1991 namaka sej nowe džělowe město w zarjadnistwje Institutu za serbski ludospyt, džzensnišeho Serbskeho instituta. Tam wě sej we wšěch organizatoriskich a techniskich prašenjach dobru radu.

W lěće 1985 woženi so z hapykarku Reginu Faskec z Wuježka pod Čornobohom. Młodaj mandželskaj bydleštaj pola našeju staršeju na kuble w Třělanach. Jimaj narodžichu so džěć Benjamin (1986), Maria (1989) a Sophia (1996). Měrcín je jim dobry nan a přećel. Wot njeho su móhli wjele nawuknyć. W swójbje so jenož serbsce rěči a tež džěć na to džiwaja. Doma knježi dobry duch.

W lěće 2002 sej swójbja rjany dom na Priwatnym puću 21 w Budyšinje natwari. Tam je Měrcín rady doma a ma wšo w dobrym porjedže. Wosebje wulka zahroda je

jemu lube město skutkowanja a wočerstwjenja. Z krasneje idylki ma wuhlad hač do Buček, kotryž wopytowarjam rady pokazuje.

Z 1980tych lět je Měrcín Wirth sobustaw Serbskeho wosadneho zwjazka a wot 1994 předsyda Serbskeho ewangelskeho towarstwa. Wón je sobustaw Maćicy Serbskeje a bě něšto lět z člonom založboweje rady při Załožbje za serbski lud. Jako sobustawej Spěchowanskeho towarstwa Serbskeho gymnazija w Budyšinje jemu tež tu ta serbska institucija na wutrobje leži. Swědomiče prócuje so na dobro ewangelskeho Serbstwa, pisa do Pomhaj Bóh a je rěčnik Nabožneho słowa k dnjej w serbskim rozhlосу.

Tež w Michałskej wosadze w Budyšinje so njesebičnje angažuje. Je přez lětdžesatki člon cyrkwinskeho předstejičerstwa a spěwar w cyrkwiskim chórze. Je lědma njedzele, zo kemši njechodži. Jeho dobre mysle a techniske zrozumjenje su wšudze – tež w cyrkwi – prašane. Za mnje je jeho měrne wašnje jara přijomne. Česćelakomny njeje, skerje ponižny. Njehlada za stawu a pjenjezami. Ma tež žortniwu žilku a so rady wjeseli.

Přejemy Měrcínej Wirthej a jeho sotře Madlence Rougkovej, kotraž so w bayerskim Kempenje jako džěćaca chorobna sotra wo na raka schorjene džěć a jich staršich stara, wšo dobre k 60. narodninam. Bóh žohnuj jeju a jeju swójbnych a wobarnuj jich na wšěch pućach. Wón njech jimaj strowotu spožči a sylnu wěru do Božeho dobrego přichoda.

Pawoł Wirth

Fararka Jadwiga Malinkowa w Slepom zapokazana

Na njeđzeli Slepjanskeje kermuše, 26. winowca, bu Jadwiga Malinkowa (předku nalěwo) jako fararka w Slepjanskej wosadze zapokazana. Na swjedženskich kemšach skutkowachu sobu Serbski superintendent Jan Malink z Budyšina, farar Daniel Jordanow z Klětnoho, superintendent dr. Thomas Koppehl z Niskeje, dušepastyrka Antje Schröcke ze Slepoho a wikar Cyprian Matesy z Oschatza (wotlěwa).

Foto: J. Maćij

Serbska fararka

We wosadze přenja žona –
wšitcy wozboženi budu,
hdyž na kemšach sedži wona
wosrjedza serbskeho ludu.

Hdyž so jasnje pozběhuje
jejny kěrluš k njebju horje,
móćnišo z njeje kěrlušuje
wosada we wyšim chórze.

A hdyž k modlitwje so hlowa
jejna z pokornosću klonja,
druhich paćerjace słowa
z njeje so wutrobnišo ronja.

Z čichim žohnowanjom chodži
jako Boži jandžel wona –
radži, pokoja a wodži
we wosadze přenja žona.

Ota Wićaz, Předženak 1936

Wopomnjeće delnjoserbskeho fararja zachowane

Na Połnócnym pohrjebnišću w Choćebuzu nowy narowny pomnik za Wylema Noweho wotkryty

Row zaslužbneho fararja a delnjoserbskeho prócowarja Wylema Noweho (1870–1933) na Połnócnym pohrjebnišću w Choćebuzu bu před něšto lětami zrunany. Na jeho městnje wotkrychu pjatk, 29. awgusta 2014, nowu dwurěčnu wopomnjensku taflu.

Mjez něhdže 30 wobdźelnikami na počesćenju běchu

Lube bratši a sotšy!

Jano někotare tyženje do smjerši mójogo tegdy šěžko chórego nana jo mě mója maš póstarcyła na werš z biblije, na kótaryž dotychměst njeběch žiwał. Cu jen něnto w zwisku z Wylemom Nowym a jogo pśedchadnikami hobspomnje: „Spominajšo na wašych hucabnikow, kenž wam Bóže słowo su gronili; gładajšo na ten huchod jich zažaržanja a žišo za jich wěru.“ (Hebr 13, 7)

Cesćone gósci, lube bratši a sotšy!

Gaby mě něchten pśed pšě lětami pšašať za wěstym knězom Nowym, by ja bžezradny z ramjenjoma sukotať – a pótom by pšišel na Helmuta Nowego, lodohokejowego grajarja pla mustwa Dynamo Běta Wóda (Ziesche, Budař, Nowy, to su byli naše pšikłady, gaž smy doma na najsy napódobnili swětowe hokejowe mejstarstwa. To su wšo rědne serbske mjenja, nic ga?).

Ale farar a serbski procowar? Njejsom žednogo drugogo znať ako Herberta Nowaka. Kak móžo to byś, pšašam se stawnje zasej: Ja ga som jaden serbski gólč. Tšo mójich starych staršejšych su serbski powědali a akle w šuli nimski nahuknuli. Dwa z nich stej bylej wědobnej ewangeliskej kšescijana.

Móju maš su 1938 w šuli bili, dokulaž jo

hyšći w pšestawce, jo, pópšawem jano na nuzniku, serbski powědała. A ako huslědk takich dožywjenjow su nam pótom te naše lube jano hyšći nimsku rěč hucyli. Aby nam lažcej było, se casuju pšiměriš.

99 % mójich šulskich towarišow jo to pódobnje dožywiło. Žeden njelubosny akcent a žedna serbska drastwa nještej dejatej nas wěcej Chóšebuskim a Picańskim měšćanarjam pšeražiš. („To ga se te Barlinjarje smjeju!“) Tak su se twarde warstwy nad našuju kolektiwneju wědu, našuju dušu, nasypali a skušili.

Až se howkol pšez lěta njejo nichten wó row Wylema Nowego starať, mě nježiwa. Pšeto ten kapitel našeje domowniskeje historije jo był tši raze zamknjony a zazygłowany, aby tšawa hušej togo rosla:

1. pšez nacionalsocialistisku diktaturu a glajchšaltowanje,
2. pšez jadnobočne cerkwine hobžětanje swójskich pšejzenjow,
3. pšez kulturnu a kubtańsku politiku SED.

Gaž žinsa cytamy a slěžimy, ga póżnjomy, a ž serbstwo a ewangelska cerkwa w Chóšebusku hokrejsu a daloko hokoło njogo stej bylej wót casa reformacije až do Přednjeje swětoweje wójny husko mjazy sobu zwězanej. Fabricius, Tešnar, Šwjela

braniborska ministerka Martina Münch, statny sekretar Martin Gorholt, zastupowacy měšćanosta Choćebuz Holger Kelch kaž tež zastupjerjo serbskich towarstwow a politiskich stronow. Farar Ingolf Kšenka měješe narěč, kotruž tule, wot Wernera Měškanka do delnjoserbsčiny přeloženu, dokumentujemy.

Nowa narowna tafla

Foće: W. Měškank

a teke Nowy –, to su byli glucne hokognuša teje kultury. To serbske njeby žinsa měło swójsku pisnu rěč mimo takich wězbow.

Pó Drugeje swětowej wójnje pak zdašo se, ako by rowno toś ta wězba była zawina wšogo tudejšego złego. Pši tom su rozswětlone kšescijany pótom kuždy zwisk k ludowemu a ludskemu wótpokazali. A socialistiski zmyslene Serby su nabóžninu zasadnje hobwinowali, wósebne to pšuski husměrjone kšescijaństwo.

Tak mógu se ideologije humóžyš, ale žywenje w swójej wjeleračnosti póšerpjijo škódy. Smy wjele zgubili – a namakajomy to akle zasej how na kjarchobach. Pšespytujšo wšykno w zgromadnem spomnješu – to su naše duše – a to dobre z teje tradicije wzejšo sobu do pšichoda – tak by ja kšěť słowo sw. Pawoła how rozměš.

W spominanju na Wylema Nowego hokpokazujomy tym cesć, kótarež su dotychměst wótzabyte. Togodla som ja how. Ja se Bogu žekuju, až som něnto nazgónił, z kakeju pilnosću su wóni pytali zwisk, kenž se pšecej zasej zgubijo: wěrnosć a popularnosć. Dogromady pšišo to wšo na kjarchobje, bóžko akle how.

„Pšepózdže“, gronje młoge. Pšepózdže za pšawu rewitalizaciju togo serbskego, groni wětšyna. Ale biblija groni: Ně, nikuła njejo pšepózdže. Móc togo nimjernego jo mócnješa nježli smjerš.

Cogodla njepóceraš – w celej pokornosći – zmužnosć, aby něnto wótnowotki zachopił? Nam se wótwórijo uniwersum pši cytanju starych dokumentow, pó móžnosći w njefiltrowanej originalnej wersiji.

Comy znamjenja nažeje a hujadnanja stajaš a něnto wót hucabnikow kaž Wylema Nowego huknuš. To nam žycym. Zawěrnó wón njejo był žeden swěty abo ryšař, ale weto swěty dyk za našu serbsku kulturu.

Ingolf Kšenka

Počesćenska swjatočnosć při rowje zaslužbneho delnjoserbskeho fararja Wylema Noweho na Połnócnym pohrjebnišću w Choćebuzu lěta kónc awgusta

Za Weroniku Malinkowej

Hdyžkuli běch na Budyskich hasach blisko Pětrskeje cyrkwyje po puću, zetkawach husćišo serbsku hosćencarku Weroniku Malinkowu, kiž před durjemi „Wjelbika“ za prawym hladaje abo běše ducy dom do „Tachantskeho rózka“. Stajnje mi hižo wotdaloka přiwiwny a potom wo tym a tamnym pobjesadowachmój. W jeje hosćencu so Serbja rady schadźuja, njech je na bjesadu abo tež na přednoškowe zarjadowanja Maćicy Serbskeje.

Rady so knjeni domu při tajkich skladnosćach přisydny a wědžeše někotružkuli zajimawostku z Budyskeho a serbskeho žiwjenja powědać.

Tež mnozy wopytowarjo zbliska a zdaloka dožiwichu Weroniku Malinkowu w hosćencu abo w hotelu jako wjesołu a wutrobitu hosćitelku. Při tym bě jej posředkowanje serbskosće stajnje z wutrobnej naležnosću. Hižo wonkownje so z nošenjom narodnje drasty jako Serbowka wuzna-

Weronika Malinkowa

Foto: J. Maćij

waše. Wězo chodžeše jako katolska křesćanka zwjetša w katolskej drasće. Bě pak sej tež Budysku ewangelsku drastu zešic dała a ju při wšelakich skladnosćach runje tak z dostojnosću nošeše. Rady swojim hosćom to serbske tež w rěčnych wobrotach, wobryadach, spěwach a jědžach na lóštne wašnje zblizeše. Při potřebje postara so tehurunja wo serbske programowe poskitki za turistiske skupiny abo swójbne swjedženje. Njezadźiwa tuž, zo bu wona njedawno z čestnym woponom města Budyšina počesćena. W lawdaciji k wuznamjenjenju rěka: „Lědma wuńdže někajki flajer, protyka abo domizniska kniha bjez přecelneho přeprašowanja Weroniki Malinkoweje. Wona serbski džěl města cyłe lěto a jara přeswědčiwje prezentuje.“

Narodźena 1960 do wulkeje Čornakec swójbny w Konjecach je so Weronika w lěće 1982 na Budyšana Stefana Malinka wudała. Jimaj narodźištaj so syn Matej

a džowka Monika, kotraž wopytaštaj pozdžišo Serbski gymnazij. Po přewróće přewzaštaj Malinjec mandželskaj w lěće 1991 hosćenc „Wjelbik“. Něšto lět pozdžišo kupištaj sej w bliskosći njewobhospodarjenu korčmu „Tachantski rózka“ a wutwarištaj ju na moderny a přijomny mały hotel. Před njedohim časom nawróci so džowka Monika z mandželskim Tomašom Lukašom do staršiskeho předewzaća. Wobaj staj so wjacore lěta w gastronomiji wukublaťoj a wjedzetaj nětko tradiciju kulinariskeho hosćenca wuspěšnje dale.

Rady bě Weronika ze swojim mandželskim na Serbskich ewangelskich cyrkwiniskich dnjach, na serbskich Božich službach w Budyskej Michalskej cyrkwi, na serbskich adwentničkach a dalších zarjadowanjach ewangelskich Serbow mjez nami. Njemóžu sej předstajić, zo ju tam hižo njewuhladam. Po čěžkej chorosći je wona 6. oktobra w Budyskej chorowni swojej woči na přeco zańdžela.

„Hdyž budžemy so widžec něhdy“ spěwachu syły žarowacych tři dny pozdžišo na Budyskim Mikławšku, jako Weroniku Malinkowu na posledni wotpočink přewdžachu a so z njej rozložnowachu. Na wotnym dnju hlubokeje zrudoby a tyšnosće wuswětlichu jasne pruhi nazymskeho slónca puć do Božeje wěčnosće.

Měřana Cušcyna

Wo narodnej organizaciji a serbskimaj duchownymaj

W lěće 2012 woswjeći Domowina 100. jubilej swojeho wobstaća. Skladnostnje rěčnicy je Serbski institut w kooperaciji z Maćicu Serbskej a Domowinu dnja 28. a 29. septembra 2012 wuhotował konferencu w Budyšinje. Přednoški tuteho zarjadowanja staj nětko zestajiloj Edmund Pjech a Ines Kellerowa, kotraž měještaj tež organizaciju konferency na starosći, do wosebiteho zběrnika. Tutón je njedawno jako 19. čisło Małeho rjadu Serbskeho instituta wušoľ.

Třinaće referentow je w 139 stron woprijacym zběrniku ze swojim přinoškom zastupjenych. W nich zhlada so ze wšelakich widow na mnohostronske skutkowanje narodnje organizacije w běhu jeje stolětnych stawiznow. Kulturne, politiske a hospodarske aspekty wobswětluja so runje tak kaž wosobinske nazhonjenja někotrych akterow a aktualne diskusije wo džensnišim položenu a dalšim wuwicu Domowiny. Tež cyrkwinska problematika je zaprijata. Z wida katolskich Serbow wěnuje so jej Pětr Brězan. Z ewangelskeje strony stej zastupjenej džěsći znateju serbskeju duchowneju Herberta Nowaka a Ger-

harda Wirtha, kotraž předstajitej počah swojeju nanow k Domowinje.

Portret delnjoserbskeho fararja Herberta Nowaka rysuje dr. Madlena Norbergowa. Wona předstaji jeho teologiske, rěčne a literarne skutkowanje kaž tež wosobinski wobłuk swójbny a přecelow a zestaji tak ze wšelakich aspektow wobraz jeho žiwjenja. Farar Nowak njeje ženje sobustaw Domowiny byt, ale je přislušať Maćicy Serbskej a serbskimaj cyrkwiniskimaj towarstwomaj. W tutym wobłuku a na priwatnej bazy je nimoměry wjele za serbstwo džělať. Při wšěch swojich prócowanjach pak njeje bliši zwisk k Domowinje hajiľ. Přejara džělachu politiske přičiny „bžezbóžnu Domowinu“ a serbski lud, kiž „jo w přednem rěže pobóžny lud“, kaž wón to raz zwurazni.

Nastajenje fararja Nowaka džěleše tež jeho rowjenk w Hornjej Łužicy, serbski superintendent Gerhard Wirth. Jeho syn Měrcin Wirth, předsyda Serbskeho ewangelskeho towarstwa, da swojemu přinoškej wjele wuprajacy a zdobom wšón wobsah zjimacy podtitul „Prudam a žadanjam wšelakich politiskich dobow so njeje klo-

niť“. Gerhard Wirth bě z młodych lět sem horliwy Serb, kotryž spyta so w narodnym žiwjenju a z tym tež w Domowinje angažować. Tak bě po Druhej swětowej wójnje samo něšto lět referent za cyrkwiniske naležnosće Domowiny a člon Zwjazkoweho předsydstwa Domowiny. Přezčylnje politiske wusměrjenje narodnje organizacije pak njezamó wón sobu njesc. Tehodla 1956 z njeje wustupi. Z teho časa wobmjezowaše swoje narodne skutkowanje na cyrkwiniske polo a bě přez lětdžesatki z wodzacych duchownym ewangelskeho serbstwa.

Wosudaj woboju fararjow so runatej. Wobaj horještaj so za serbstwo, běštaj pak přez ideologiske wusměrjenje Domowiny w swojim narodnym skutkowanju wobmjezowanaj. Za njeju woznamjenješe to wosobinsku čezu, za serbstwo pak narodnu stratu. Wopisanje tuteje dotal maľo wobkedžbowaneje problematiki je hódny přinošk za serbski stawiznopis socialistiske doby. Džak sluša awtoromaj za nazorne předstajenje kaž tež organizatoromaj konferency a wudawaćelomaj zběrnika za wobsěrne zapřijeće cyrkwiniskeje tematiki.

Trudla Malinkowa

Edmund Pjech, Ines Kellerowa (wud.), 100 lět Domowina (1912-2012). Konferenca Serbskeho instituta w kooperaciji z Maćicu Serbskej a Domowinu 28.9.-29.9.2012, Serbski institut Budyšin 2014

Ze Serbskim busom do Mužakowskich a Žarowskich stron

Njedzelu, 28. septembra, wotmě so lětuši wulět Serbskeho busa, kotryž wjedžeše nas do krajiny Hornjeje a Delnjeje Łužicy na džensa zdžela němskim, zdžela pólskim teritoriju. Su to kónčiny, kotřež słušachu něhdy do knjejestwow Mužakow (Hornja Łužica) a Žary (Delnja Łužica).

Na spočatku našeje jězby wobdžělíchmy so na dwurěčnej Božej službě w swjedzen-skim stanje na Njepilic dworje w Rownom. Kemše swječestaj Serbski superintendent Jan Malink a predikant Manfred Hermaš. Dujerjo Slepjanskeje wosady a spěwna skupina „Rowniske glosy“ je hudźbnje přewodźachu. Při rjanym slónčnym wjedrje knježeše mjez wopytowarjami dworoweho swjedženja dobra nalada. Rjenje, zo pokaza nam Manfred Richter tež někotre drohóčinki, kiž su na Njepilic statoku wustajane.

Bórže pak dyrbjachmy so zaso rozžohnować. Přichodna stacija běše rjany hosćenc blisko Žaganja, hdžež dachmy sej dobry wobjed słodžec. Po tym podachmy so do Žarow. Tam wobhladachmy sej něhdyšu Marinu cyrkej, džensniši katolski Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa. Gotiska cyrkej z lěta 1430 słuša k najwjetšim cyrkwjam Łužicy a słužeše wot 1524 do

„Rowniske glosy“ zanjesechu na kemšach w Rownom serbske kěrluše.

1945 němskej ewangelskej wosadze. Skrótka wobhladachmy sej hišće torhošćo. Město same bu za čas Druheje swětoweje wójny přez bomby čětro zničene, dokelž bě tu produkcia lětaďow zaměstnjena.

Dalša stacija našeje jězby bě Boží dom w Lubanicach. Cyrkej z 13. lětstotka je najstarša w tutym regionje. Tu skutkowaše wot 1523 do 1525 Mikławš Jakubica, přeni ewangelski farar wosady, kotryž bě zdo-

bom přeni přeložer Noweho testamenta do serbsčiny. Jeho přeložk wosta w rukopisu a so džensa w Berlinje w archiwje Pruskeho kulturneho wobsydstwa chowa. W spominanju na tuteho fararja a jeho přeložowarski skutk postaji Maćica Serbska w lěće 1998 pomnik před cyrkwu w Lubanicach. Cyrkej sama je jara derje zdžeržana a hladana. Z barbneho škleńčaneho wokna w džensa zaso katolskej cyrkwi hladataj na wosadnych reformatoraj Martin Luther a Philipp Melancthon.

Dale wjedžeše nas puć po awtodróze, kotraž bě tak kořata kaž pólny puć, do lłowy. Tam w hosćencu so z kofejom a tykancom posyljachmy. Wšelakich komdženjow dla njebě bohužel časa za spěwanje ludowych spěwow, kaž běchmy to hewak na našich wulětach rady činili. Přez Zhrijelc chwatachmy wróćo do Budyšina.

Bohu so džakowachmy, zo mějachmy na našeje jězby rjane babylěčne wjedro. Handrijej Wirthej so za to džakujemy, zo je jězbu přihotował a nam tak wjele zajimaweho wo krajiny a jeje stawiznach powědał. Škoda, zo běchmy jenož 23 wobdžělnikow, ale w dobrej zhromadnosći ewangelskich a katolskich Serbow. **Měrcin Wirth**

Manfred Richter pokaza wulětnikarjam na Njepilic statoku, kak so něhdy tkaješe.

Při pomniku Mikławša Jakubicy w Lubanicach porěča sup. Jan Malink.

Wulětnikarjo z Łužicy při wobjedze w pólskim Žaganju

Fota: M. Wirth

Zrozumjenje za serbske wočakowanja

Zastupjerjo cyrkwinskeje džěłoweje skupiny Serbska namša a Spěchowanskeho towaristwa za serbsku rěc w cerkwi z.t. su dnja 29. septembra w Choćebuskim Ewangelskim centrumje na Gertraudtowej dróze 1 byli přeprašeni na wizitaciju. Wot generalneho superintendenta Martina Herche nawjedowane zarjadowanje bě so takle přeni raz ze Serbami zaběrało. Atmosfera běše wotewrjena a přečelna.

Serbscy zastupjerjo su přitomnym nastaje a mnohostronske skutkowanje skupiny Serbska namša a spěchowanskeho to-

warstwa rysowali. Přez to bě so Bože słowo w delnjoserbskej rěči zaso do wosadow wokolo Choćebuza nawróćilo a nowa nabožinska literatura nastala. Na lětušim reformaciskim dnju wotmě so w Janšojcach 200. namša nowšeho časa. W běhu wizitacije je so žadanje za rjadnym delnjoserbskim farskim městnom wospjetowało a diskutowało. Zo je so w zańdženosci Serbam njeprawda stała a zo słušeja wosady w dwurěčnych wokrjesach k najswěrnějším cyrkwje, štož ma so wosebje Serbam připisać a da so kóžde lěto tež

na cyrkwinskih dochodach měřić, je znata wěrnosc. Podšmórnyto je so tež přeče, měsacnje jónu delnjoserbske kemše přewjesć.

Wizitatorjo wuprajichu so chwalobnje wo wjelelětnym solidnym skutkowanju serbskich prócowarjow při husto njelochkich wuměnjnjach. Wočakowanja, zo by so džěło dale polěpšilo, kaž tež próstwu wo serbske farske městno, kotraž wobstěj hižo dlěje hač dwaceći lět, posudžowachu jako woprawnjene a je podpěruja.

Werner Měškank

Wosebitej wječorkaj Hodźijskeje bjesady

Wot lořišeje nazymy do lětušeho nalěca wěnowaše so Bjesada w Hodźiju wosebje zwučowanjam serbskeje gramatiky a řečenja. W lěcu pak přewjedzechmy dvě wosebitej zarjadowani.

Spěwanje ludowych spěwow

Dnja 6. awgusta zeńdže so 23 sobustawow a hosći Bjesady k mjeztym hižo tradicionelnemu zhromadnemu spěwanju ludowych spěwow na Hodźijskej farskej zahrodže. Přeprošenje běchu tež někotre njeserbske sobustawy cyrkwinskeho chóra sčchowali, mjez nimi kantorka knjeni Lorz. Knjeni Lejna Herbergowa, spěwawa katolska Serbowka, wječork nawjedowaše. Za kóždy spěw měješe krótke zjeće wobsaha w němskej řeči přihotowane. Měrcin Krawc přewodžeše spěwanje na gitarje. K zesylńenju spěwarkow a spěwarjow bě mjeztym přikuski přihotowani.

Miły lětni wječork z rjanymi serbskimi spěwami bě za wšěch wobdželenych rjane dožiwjenje. Po mojim začuću su ludowe spěwy wulki poklad za nas, dokelž tekst a melodija dušu a nazhonjenja našich prjedownikow na wosebite wašnje špihelujetej. Tehodla je zhromadne spěwanje starych ludowych spěwow přinošk k zachowanju serbskeje identity a měło so tež mjez ewangelskimi Serbami bóle pěstować.

Wopyt pola Bena Budarja

Dnja 10. septembra wopytachmy spisowacela Bena Budarja. Někotre sobustawy Bjesady znaja jeho a jeho mandželsku Ludmilu ze zhromadnych lět na serbskej wyšej šuli w Małym Wjelkowje. W mjeztym ležacych pjeć lětdžesatkach je so Beno Budar, kotryž je slawistiku studował a po tym jako lektor a redaktor Płomjenja w LND dźěłał, stał ze znatym serbskim spisowacelom. Jeho mandželska je nazhonita pedagogowka a angažuje so jako předsyd-

Spěwny wječork na Hodźijskej farskej zahrodže

Foće: F. Ullrich

ka Serbskeho šulskeho towarstwa za serbske šulstwo we Łužicy. Na swojej ležownosći w Hornim Hajnku pola Róžanta staj mandželskej ze swojej Literarnej bróžnju stworił městno zetkanja, zo byštaj mnoho ludźi, wosebje skupiny šulerjow, za serbsku řeč a literaturu zahoriłoj.

Po wutrobny witanju wobhladachmy sej Literarnu bróžeň. Přizamkny so přednošk Bena Budarja wo wuwicu serbskeje

řeče a literatury w běhu lětstotkow. W zachowanju a dalewuwiću řeče widži wón rozsudne wuměnjenje za zdžerženje našeje narodneje identity. W swujich wuwjedženjach pokaza wón tež na wulki wuznam Luthera a reformacije za nastace serbskeho pismownstwa přez přeložk biblije do serbsčiny a wudaće serbskich spěwarskich.

Beno Budar je w prozy a poeziji wjele za dźeći a dorosćenych pisaf. W poslednich lětach je přez wudaće knihow wo dóntach serbskich wojakow („Tež ja mějach zbožo“) a žonow („Sym měla tajki strach“) w Druhej swětowej wójnje jich wosudy před zabyćom wuchował. Za swoje wukony jako spisowacel bu z Mytom Čišinskeho počesćeny. Z wjele prócu je serbske kniha (wosebje tež křesćanske) ze wšelakich lětstotkow w swujim literarnym muzeju zběrał.

Wulki angažement Budarjec mandželskeju za serbstwo a jeju wutrobna hospodliwosć zawostajštej w nas hłuboki začišć. Tak sta so wječork za wšěch z našeje skupiny z njezapomnitom dožiwjenjom.

W přichodnych měsacach budžemy so nětk zaso rozšěrjenju a skrućenju swujich rěčnych znajomosćow w Bjesadze a zwonka njeje wěnować. Gerat Krawc

Wopyt w Literarnej bróžni Bena Budarja (srjedza) w Hornim Hajnku

Dwurěčne kemše w Bukecach

Mjeztym je hižo z dobrej tradiciju, zo swjeći Bukečanska wosada ze swujim fararjom Thomasom Haenchenom w nazymje serbsko-němske kemše. Nimo jutrowneho spěwanja, dworoweho swjedženja we Wuježku, Bukečanskeje bjesady a wosadnych popońdnjow je to dalši wjeršk serbskeho wosadneho žiwjenja w Bukecach. Mjez 50 kemšerjami 5. winowca pak njeběchu jenož wosadni z Bukečanskeje wosady, ale tež z Rakec a z Budestec.

Epistola u scenje w serbskej a němskej řeči čitaše Hanaróža Šafratowa z Bukec. Hižo druhi raz je chór Budyšin pod dirigatom Michała Jancy kemše w Bukecach

hudźbnje wobrubil, a to z kěrlušom „To krasne słowo je“ wot Jana Kiliana, hnujacym Kocorowym „Měr, pokoj nětk nas wokošuje“ a mjeztym jara woblubowanym „Knjezowym jandželom“ wot Güntera Schwarze. Wutrobny džak chórej za dostojne wuhotowanje kemšow!

W swujim serbskim předowanju je so farar Haenchen wěnował Přenjemju listej japoštoła Pawoła na Tesaloniskich 5,18, w kotrymž rěka: „Za wšo so džakujće.“ Předar wuzběhny, zo džakowni ludžo na to hladaja, štož maja, njeđakowni pak na to, štož nimaja. To ma tež za nas ewangelskich Serbow wulki wuznam. Džakowni

hladamy na to, štož mamy, tež na naše bohate serbske wosadne žiwjenje.

Do čitanja dwurěčnych próstwow běše tež młoda generacija zapřijata. Čitali su Martha Dammler z Trjebjeńcy, Tereza Krygarjec z Wuježka a Miriam a Rosalie Gudec z Bukec. Přenje stej šulerce Serbskeho gymnazija w Budyšinje a druhej šulerce pjateho lětnika Bukečanskeje ewangelskeje srjedźneje šule.

Po kemšach běchu wšitcy na kofej a tykanc na wosadnu žurlu přeprošeni.

Wjeselimy so hižo na Serbski ewangeliski cyrkwinski džeň, kotryž budže klětu 4. a 5. julija w Bukecach. Mato Krygar

Powěšće

W Budyskej Michałskej cyrkwi prezentowaše 1. serbska kulturna brigada pod nawodom Friedemanna Böhme 15. oktobra nowu adwentnu cejdeju „To krasne slowo je“. Na njej słyšeć je loni w Michałskej cyrkwi nahrawany adwentny koncert serbskich gymnazistow z třinaće spěwami. Wudaće spěchowaloj staj Artec mandželskaj z Budyšina a Załožba za serbski lud. Foto: M. Bulank

Poršicy. Wot 1. septembra skutkuje wikar Christoph Gaida w Hrodzišćanskej wulkowosadze, a to wosebje w Poršicach, kotraž po wotchadže tamnišeho fararja Surecka hižo duchowneho nimaja. Christoph Gaida pochadza z Pólskeje, hdžež bě z katolskim měšnikom. Za čas swojeho wikariata bydli wón w Kumšicach.

Choćebuz. Dnja 21. septembra wotměchu so poslednje kemše w tudyšej Hrodowskej cyrkwi. Na nich Boži dom zdobom wotwěnowachu. W tydženjach po tym wotwězachu z wěže zwony, kříž a mosazowu kulu, w kotrejž so wšelake dokumenty chowaja. W léce 1714 za přičehnjonych hugenotow z Francoskeje natwarjeny Boži dom, kotrehož 300lětno wobstaće su lětsa woswjećili, ma so přepodać židowskej wosadze. Z njeho ma nastać přenja synagoga Braniborskeje po Druhej swětowej wójnje.

Serbin. Swój 26. Wendish Fest swjećachu Serbja w Texasu njedzela, 28. septembra. Swje-

dzeń zahaji so dopołdnja we wosadneje cyrkwi z kemšemi w jendźelskej a po tym w němskej rěči, kotraž měješe dr. David Zersen, bywši direktor lutherskeje Concordia University Texas w stolicy Austinje. Pokročowaše so ze zhromadnym wobjedom a kulturnymi přinoškami na swjedenišću a w serbskim muzeju.

Turnow. Wo serbskej misionarce Mari Hartmannowej rodź. Lobachojc z Turnowa přednosaše Trudla Malinkowa we wobłuku zarjadowanjow Šule za dolnoserbsku rěč a kulturu štwórtk, 2. oktobra, we wosadnym domje w Turnowje. 1963 poswjećeny dom je po sławnej wjesnjance pomjenowany „Marie-Lobach-Heim“. Referentka předstaji njesebične skutkowanje misionarki w přenjej potojcy 19. lěstotka w Suriname w Južnej Americje. Mnoho wobrazow znazorni přednošk, na kotryž bě wjac hač 30 zajimcow z wosady a wokoliny přišlo.

Budyšin. Składnostnje 50. posmjertnin znateje serbskeje organistki wotmě so sobotu, 4. oktobra, w Michałskej cyrkwi w Budyšinje koncert pod titulom „in memoriam Lubina Holanec-Rawpowa“. Koncert bě wobstatk rjada musica nova sorabica, w kotrymž sčehowaše 18. oktobra koncert ze spěwami Jana Cyža w Serbskim muzeju w Budyšinje a 25. oktobra koncert z twórbami štyrjoch načasných serbskich komponistow Jana Cyža, Sebastiana Elikowskeho-Winklera, Jura Měška a Ulricha Pogody w Serbskim ludowym ansamblu w Budyšinje.

Dary

W septembru je so darilo za Serbske ewangeliske towarstwo 50 eurow a za džěto SET z džěćmi 50 eurow. Bóh žohnuj daraj a darićelow.

Spominamy

Před 225 lětami, 25. nowembra 1789, zemrě ryčerkubler a adwokat **Jan Michał Budar** w Hornjej Hórcce. Tam bě so 1713 jako syn kubljerja narodźił, bě wopytał šulu w Budyšinje a studował prawo w Lipsku. Wón wosta nježenjenc a bjez potomnikow. Tak zawostaji swoje nahladne zamóženje w testamentce z léta 1767 serbskeje chudźinje Hornjeje a Delnjeje Łužicy a Mišnjanskeho kraja. Z tutym postajenjom sta so wón z dobroćelom Serbow. Traješe wšak lětdžesatki, doniž so Budarjowa załožba w léce 1833 přeni raz njewuplaći. Rozdźělenje we wšěch kónčinach dwurěčneje Łužicy přewzachu wosadni fararjo. Załožba skutkowaše nimale sto lět. Sta so 1924 z wopomom inflacije po Přenjej swětowej wójnje. W léce 1867, sto lět po spisanju testamenta, staji džakowny serbski lud swojemu dobroćelej pomnik na kěrchowje w Budestecach. Je to přeni pomnik, kotryž su Serbja scyła serbskeje wosobinje postajili. Składnostnje jeho 300. narodnin loni w decembru wotkry Hornjohórcanske domizniske towarstwo na jeho ródny domje Při nawsy 5 wopomjatnu taflu. T.M.

Přeprašujemy

W nowembru wysyła so ewangeliske Nabožne slowo k dnjej w serbskim rozhłosu.

- 02.11. 20. njedzela po Swjatej Trojicy**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej (sup. Malink)
- 08.11. sobota**
14.30 wosadne popołdnje w Bukecach
- 09.11. dopředposlednja njedzela cyrkwin-skeho léta**
09.30 dwurěčne kemše w Rakecach (farar Kecke, sup. Malink)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar Rummel)
- 12.11. srjeda**
19.00 serbski wječork w Rakecach we farsekej bróžni
- 16.11. předposlednja njedzela cyrkwin-skeho léta**
08.30 kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (sup. Malink)
- 19.11. pokutny dzeń**
08.20 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 29.11. sobota**
15.00 ekumeniske wosadne popołdnje w Drježdžanach w cyrkwi swj. Jozefa na Rehefeldskej (sup. Malink)
- 30.11. 1. njedzela w adwencie**
14.00 wosadne popołdnje w Slepom (fararka Malinkowa)
- 07.12. 2. njedzela w adwencie**
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar Rummel)
14.00 kemše w Budyšinje w Michałskej (sup. Malink), po tym adwentnička na farje

Pomhaj Bóh
časopis ewangeliskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadni zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangeliske towarstwo z.t., Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čiśc: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangeliske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaći 8 eurow.